

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Мартинової Лілії Володимирівни на тему «Управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми дослідження

Формування дієвої системи антикризового управління в агропромисловому секторі України сьогодні набуває особливого значення. При цьому, окремої уваги потребує дослідження проблем управління ризиками на підприємствах зернопродуктового підкомплексу, чутливого до дії факторів невизначеності зовнішнього та внутрішнього середовища господарювання. Важливим науковим завданням стає запровадження моделі управління господарськими ризиками підприємства, адекватної ринковим вимогам, розробки та реалізації ефективної системи управління ризиками підприємства на основі використання нових технологій оптимізації систем оцінки та управління ризиками, визначення точних методів захисту підприємства від ризику господарської діяльності, формування оптимального інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління ризиками господарської діяльності на підприємстві.

Питанням створення результативної системи управління ризиками господарської діяльності на підприємствах присвячені наукові праці таких іноземних та вітчизняних вчених, як: І.Т. Балабанов, М. Лапуста, Ф. Найт, О. Моргенштерн, В.Г. Андрійчук, І.Р. Бузько, В.В. Вітлінський, В.Г. Гранатуров, С.М. Ілляшенко, С.І. Наконечний, О.І. Ястремський та ін. Однак, у сучасних наукових працях не повною мірою розкривається проблема формування системи ефективного управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу в умовах структурних перетворень економіки України, спрямованих на подолання системної фінансово-економічної кризи.

Отже, необхідність удосконалення системи антиризикового управління в зернопродуктовому підкомплексі, спрямованого на зменшення негативного впливу факторів ризику зовнішнього й внутрішнього середовища господарювання та забезпечення довгострокового сталого розвитку підприємств, обумовлює необхідність формування адаптивного інструментарію управління ризиками господарської діяльності на зернопродуктових підприємствах. Таким чином, дисертаційна робота Л.В. Мартинової на тему «Управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу», є актуальною та своєчасною.

2. Зв'язок теми з державними та галузевими науковими програмами, пріоритетними напрямками розвитку науки

Виконана дисертаційна робота Л.В. Мартинової відповідає напрямам наукових досліджень Луганського національного аграрного університету Міністерства освіти і науки України. В рамках виконання держбюджетної теми «Управлінські аспекти модернізації аграрного виробництва в умовах інтеграції України до Європейського економічного простору» (номер державної реєстрації 0116 U 005247, 2016-2018 рр.) автором розроблено процедури комплексної експертної оцінки ризику господарської діяльності підприємства зернопродуктового підкомплексу.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертаційна робота Л.В. Мартинової є завершеним науковим дослідженням, яке за своєю структурою та поставленими завданнями цілком відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Основні наукові положення, висновки та рекомендації, які сформульовані в дисертації, є науково обґрунтованими і базуються на достовірному матеріалі, містять оригінальні доробки автора, спрямовані на удосконалення інструментарію управління ризиками господарської діяльності підприємства. Автором всебічно вивчено законодавчо-нормативну базу, наукові праці провідних вітчизняних та іноземних фахівців, теоретичні основи і практику діяльності із управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу. Мета та завдання дисертаційної роботи відповідають темі роботи та не суперечать висновкам, здійсненим в процесі дослідження.

Дисертаційна робота характеризується змістовністю, логічністю та структурованістю викладення матеріалу. Теоретичною та методичною основою дисертаційної роботи є діалектичний метод наукового пізнання та загальнонаукові методи дослідження, що ґрунтуються на сучасних наукових концепціях економічної та споріднених із нею наук. Для їх систематизації використано методи комплексного аналізу й синтезу, формальної і діалектичної логіки, індукції та дедукції, історичний та логічний методи, абстрактно-логічний метод; метод порівняння і синтезу, метод контент-аналізу, метод комплексного дослідження, метод статистичного дослідження, метод математичного моделювання, метод експертної оцінки.

Висновки, отримані автором у ході виконання дисертаційного дослідження, є достатньо обґрунтованими та характеризуються різним рівнем наукової новизни. Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і результатів обумовлюється їхньою апробацією на науково-практичних конференціях, публікаціями в науково-спеціалізованих виданнях, а також документацією, яка підтверджує впровадження практичних результатів дослідження в господарську діяльність підприємств. Вищевикладене доводить достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації Л.В. Мартинової.

4. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в авторському опрацюванні теоретичних, методичних та практичних положень, спрямованих на формування аналітичного інструментарію управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу.

Найбільш суттєвими і важливими результатами, що одержані Мартиною Л.В. особисто і характеризують новизну її дисертації, є наступні:

1. Удосконалено структуру та зміст математичного інструментарію експертної комплексної оцінки ризику господарської діяльності підприємств зернопродуктового підкомплексу на основі структурування груп факторів господарського ризику обумовлених впливом: природно-кліматичних факторів, ринкових та внутрішніх факторів, обумовлених безпосередньо діяльністю підприємства, в межах реалізації адаптивної стратегії управління ризиками господарської діяльності підприємств зернопродуктового підкомплексу.

2. Удосконалено інструментарій формування адаптивної стратегії управління ризиками господарської діяльності підприємства зернопродуктового підкомплексу на основі використання теорії ігор, що забезпечує підвищення гнучкості системи управління ризиками господарської діяльності на підприємствах та забезпечує формалізацію завдань вибору стратегії управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу.

3. Удосконалено інструментарій оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства зернопродуктового підкомплексу на основі формування інтегрованого інструментарію оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства, побудованого на основі поєднання інтегрованих фінансових моделей оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства та методів рейтингової оцінки;

4. Удосконалено підходи до комплексної оцінки ризиків господарської діяльності підприємства зернопродуктового підкомплексу на основі структуризації факторів ризику та обґрунтування відповідних індикаторів ризику, що дозволяють оцінити та інтерпретувати вплив окремих факторів ризику на загальний рівень ризику господарської діяльності підприємств.

5. Удосконалено модель інформаційно-аналітичного забезпечення підприємства зернопродуктового підкомплексу в контексті управління ризиками господарської діяльності, яка формалізує завдання управління ризиками підприємства на основі посилення інформаційно-аналітичної складової системи управління та врахуванням принципу адаптивності в менеджменті підприємства.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи

Наукова значущість дисертації Мартинової Л.В. обумовлена конкретизацією та подальшим обґрунтуванням теоретико-методичних та прикладних підходів до удосконалення управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу на рівні галузі, регіону, підприємства.

Основні положення дослідження використовуються в навчальному процесі Луганського національного аграрного університету при підготовці навчально-методичного забезпечення та викладанні дисципліни «Управління фінансовими ризиками» (довідка № 01-01/52 від 16.01.2018 р.), а також у навчальному процесі Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля при підготовці навчально-методичного забезпечення та викладанні дисципліни «Господарське право» (довідка №447/08 від 13.04.2018 р.). Рекомендації автора прийняті до використання в Департаменті агропромислового розвитку Луганської обласної державної адміністрації при підготовці рекомендацій щодо вдосконалення державної політики розвитку агропромислового сектору економіки (довідка №37-2/2-651 від 22.12.2017 р.) та Управлінні агропромислового розвитку Старобільської районної державної адміністрації при підготовці рекомендацій щодо вдосконалення регіональної політики розвитку зернопродуктового підкомплексу АПК (довідка №98 від 17.04.2018 р.). Результати дисертаційної роботи використовуються в практичній діяльності зернопродуктових підприємств: ПрАТ «Агротон» (довідка №74 від 12.04.2018 р.), ТОВ «Старобільський елеватор» (довідка №63 від 20.12.2017 р.), ТОВ «Айдарський пекар» (довідка №41 від 10.04.2018 р.).

Загалом представлене дисертаційне дослідження має наукове і прикладне значення стосовно проблем удосконалення управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу. Його висновки і рекомендації можуть бути використані на аграрних підприємствах різних організаційно-правових форм господарювання.

6. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Аналіз дисертаційної роботи та автореферату Л.В. Мартинової свідчить про відповідність змісту автореферату основним положенням дисертаційної роботи. Автореферат оформлений згідно вимогам та у стислій формі передає основні положення дисертації і не містить інформації, яка не була розглянута в роботі. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Основні ідеї, положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 22 наукових публікаціях загальним обсягом 9,38 друк. арк., з яких 8,49 друк. арк. – частка автора, у тому числі 1 стаття в колективній монографії, 9 статей у наукових журналах, 2 статті в збірниках наукових праць, 10 публікацій у матеріалах наукових конференцій. У публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок здобувача відображено повною мірою.

В опублікованих працях достатньо повно відображено основні положення, висновки та рекомендації. Положення, які складають наукову новизну, висвітлені у фахових виданнях.

У цілому дисертаційну роботу Л.В. Мартинової можна відзначити логічністю побудови, завершеністю, обґрунтованістю наукових положень та висновків, науковим стилем подачі матеріалу. Вона містить достатню кількість таблиць, схем, рисунків, які подаються в основній частині дисертації.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи отримані здобувачем результати дослідження, необхідно звернути увагу на наступні дискусійні моменти:

1. Науково-практичний інтерес визиває запропонована автором модель інформаційно-аналітичного забезпечення в контексті управління ризиками господарської діяльності підприємства зернопродуктового підкомплексу (с. 92). Але, потребує пояснення характер розподілу повноважень та відповідальності щодо інформаційно-аналітичного забезпечення процесу управління ризиками господарської діяльності між робітниками управлінського складу підприємства.

2. Дуже цікавими є пропозиції автора стосовно формування інтегрованого інструментарію оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства на основі поєднання інтегрованих фінансових моделей та методу рейтингової оцінки, з урахуванням статистики та динаміки показників (с. 124-125). Однак, потребує уточнення роль та місце запропонованого інструментарію в загальній системі управління ризиками господарської діяльності підприємства.

3. Автором була обґрунтована теоретична та практична значущість запропонованого аналітичного інструментарію управління ризиками господарської діяльності підприємств та проведено його апробацію на прикладі підприємств зернопродуктового підкомплексу. Але не зовсім зрозуміло чи є придатним запропонований аналітичний інструментарій управління ризиками господарської діяльності до використання на підприємствах інших галузей, які є обмеження у використанні цього інструментарію?

4. В дисертаційній роботі обґрунтовано пріоритетний характер використання кластерів як форми диверсифікації ризиків господарської діяльності підприємства. Однак, застосування кластерів як інструменту диверсифікації ризиків господарської діяльності потребує розробки механізму раціонального розподілу ризиків між учасниками такого типу кластерів, формування інструментарію оцінки ефективності застосування економічного потенціалу кластерів в системі антиризикового управління на підприємствах. Слід зауважити, що ці питання не були в достатній мірі висвітлені в дисертаційній роботі.

5. Не достатньою мірою простежується вирішення проблеми кореляції запропонованого аналітичного інструментарію управління ризиками господарської діяльності з існуючими методами і формами аналізу ризиків господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу.

В цілому висловлені зауваження носять рекомендаційний характер і ні в якій мірі не знижують наукової та практичної цінності висновків і рекомендацій даного дисертаційного дослідження.

8. Відповідність роботи вимогам ВАК України

Дисертація виконана українською мовою, оформлена у повній відповідності до встановлених вимог ВАК України, виконана на достатньо високому науковому теоретичному рівні, є завершеним науковим дослідженням. Складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 190 найменувань і 13 додатків, виконана на 175 сторінках основного тексту, містить 41 таблицю і 20 рисунків.

Автореферат, який за змістом є ідентичним до дисертації, відповідає за структурою і технічним оформленням вимогам ВАК України.

9. Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Мартинової Л.В. «Управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу» виконане з використанням сучасних методів наукового дослідження, є самостійним результатом наукового пошуку автора

з достатньою обґрунтованістю запропонованих рекомендацій, містить елементи наукової новизни та важливі практичні рекомендації.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, які повністю вирішені в процесі дослідження. Автореферат за своїм змістом відображає основні положення дисертації. Наукові положення, що виносяться на захист, повністю відображені у публікаціях здобувача, які відповідають вимогам МОН України.

На підставі аналізу змісту виконаного дослідження вважаю, що подана до захисту дисертаційна робота Л.В. Мартинової «Управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року зі змінами і доповненнями, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р. та №567 від 27.07.2016 р.

Зауваження, що наведені у відгуку, не зменшують науково-теоретичну, методичну та практичну цінність дисертаційної роботи.

Зміст дисертаційної роботи «Управління ризиками господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу» відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), а її автор, Л.В. Мартинова, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук із зазначеної спеціальності.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,

завідувач кафедри міжнародних

економічних відносин

Хмельницького національного університету

Міністерства освіти і науки України

Васильківський Д.М.

Підпис доцента Василя Васильківського
ЗАСВІДЧУЮ

Вчений секретар Хмельницького
національного університету

Тєбляшкіна Л.І.